

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku J. L. i M. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanej I. Spółki z o.o. w L.
o odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania spółki,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 6 grudnia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 października 2014 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawców J. L. i M. S. po 500 (pięćset) zł
na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym i oddala dalej idące
żądanie pozwanego w tym zakresie.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 29 października 2014 r. oddalił apelację skarżących J. L. i M. S. od wyroku Sądu Okręgowego w J. z 14 lutego 2014 r., który zmienił decyzję pozwanego z 25 września 2008 r., w ten sposób, że orzekł solidarną odpowiedzialność skarżących jako członków zarządu Spółki z o.o. I. w L. za jej zobowiązania z tytułu nieopłaconych za pracowników składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie art. 116 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Op) przez wadliwą wykładnię i przyjęcie, że wobec niewyegzekwowania długu spółki tylko ze składników majątku do których skierowane zostało postępowanie egzekucyjne, egzekucję tą należy uznać za bezskuteczną, podczas gdy z prawidłowej wykładni tego przepisu wynika, że stan bezskuteczności egzekucji może być stwierdzony dopiero po skierowaniu postępowania egzekucyjnego do wszystkich składników majątku spółki, w tym także tych znajdujących się poza granicami kraju oraz wierzytelności z zawartych umów.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołali się na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.- „z uwagi na istnienie potrzeby dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, tj. przepisu art. 116 § 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, poprzez dokonanie jego wykładni i jednoznaczne wskazanie jaki zakres winno mieć zawarte w treści tego przepisu pojęcie „bezskuteczność egzekucji”, a mianowicie czy owa bezskuteczność musi obejmować również majątek dłużnika w postaci składników znajdujących się poza granicami kraju, a także posiadanych przez niego wierzytelności wynikających z zawartych umów, do których wierzyciel nie skierował postępowania egzekucyjnego”.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Skarżący we wniosku wskazał na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. (*„Z powołaniem się na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. wnoszę o ...”*). Istotne zagadnienie prawne i potrzeba wykładni przepisów są to odrębne podstawy przedsądu. Inny jest ich przedmiot i ustawodawca wyraźnie je odróżnia.

We wniosku nie ma istotnego zagadnienia prawnego, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zagadnienie takie nie zostało sformułowane i przedstawione (uzasadnione) metodycznie i merytorycznie.

Pozostaje druga podstawa przedsądu, czyli z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Wówczas w centrum zainteresowania jest sam przepis prawny ze względu na kwalifikowaną potrzebę jego wykładni, wynikającą z poważnych wątpliwości w wykładni lub wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów. Skarżący wskazuje na potrzebę wykładni art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej i domaga się jednoznacznego określenia zakresu pojęcia „bezskuteczność egzekucji” i stwierdzenia czy musi obejmować również majątek dłużnika poza granicami kraju, a także jego wierzytelności wynikające z zawartych umów, do których wierzyciel nie skierował postępowania egzekucyjnego.

Przedstawiona kwestia nie wykracza poza zwykłą wykładnię prawa, gdyż nie budzi poważnych wątpliwości w wykładni ani nie wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów. Skarżący nie wykazał rozbieżności w orzecznictwie sądów. Natomiast przepis art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej nie różnicuje majątku dłużnika na majątek posiadany w kraju i za granicą. Nie jest to w ogóle przedmiotem regulacji tego przepisu. Przepis art. 116 § 1 stanowi podstawę szczególnej odpowiedzialności członków zarządu za długi spółki, jednak nie reguluje egzekucji. Jest to przedmiot odrębnych ustaw. Nie budzi wątpliwości, że przedmiot odpowiedzialność spółki nie ogranicza się tylko do majątku w kraju. Przepis stanowi o odpowiedzialności „z *majątku spółki*” a nie o odpowiedzialności „z *majątku spółki w kraju*”. Przenosi się to więc na rozumienie egzekucji i jej bezskuteczności, czyli nie ma ograniczenia tylko do majątku w kraju. Skarżący przedstawia w skardze, że egzekucja w określonym trybie może być prowadzona z majątku spółki w Czechach. Nie wprowadza więc żadnych wątpliwości w wykładni lecz tylko domaga się potwierdzenia swojego stanowiska. Rzecz w tym, iż Sąd Apelacyjny wcale nie stwierdził inaczej, tyle tylko, że ustalił, iż postępowanie kierowane do takiego majątku nie przyniosłoby efektu z przyczyn opisanych w uzasadnieniu skarżonego wyroku.

Ujawnia to istotę wniosku, gdyż są to zarzuty do zastosowania prawa w konkretnej sprawie skarżących, co odpowiada podstawie kasacyjnej (art. 398³ § 1 k.p.c.) lub może składać się na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jednak wniosek nie odwołuje się do tej podstawy przedsądu i nawet hasłowo nie twierdzi, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Na gruncie tej podstawy

przedsądu znaczenie miałyby dwie kwestie. Pierwsza to sama wykładnia pojęcia bezskutecznej egzekucji, gdyż nie mają racji skarżący, że bezskuteczność egzekucji może być stwierdzona tylko po skierowaniu jej „*do absolutnie wszystkich składników majątku*” dłużnika. Wydaje się, że stawiając takie twierdzenie można by mieć na uwadze uchwałę Sądu Najwyższego z 13 maja 2009 r., I UZP 4/09. Uchwała ta nie zamyka problemu bezskuteczności egzekucji. Z przepisu art. 116 Ordynacji podatkowej nie wynika założenie, że każdorazowo przed wydaniem decyzji wymagane jest bezwzględnie przeprowadzenie egzekucji totalnej, czyli do każdego składnika majątku i wszelkimi sposobami. Późniejsze orzecznictwo przyjmuje też inną wykładnię (por. wyroki Sądu Najwyższego z 24 września 2015 r., II UK 297/14; z 5 czerwca 2014 r., I UK 437/13; z 18 marca 2014 r., II UK 372/13; z 6 marca 2013 r., II UK 329/12, także wyrok NSA z 25 marca 2014 r., I GSK 1024/12). Chodzi o to, że z postanowienia o umorzeniu egzekucji ze względu na jej bezskuteczność może wynikać domniemanie o braku majątku dłużnika. Domniemanie to może być podważane, czyli weryfikowane także w postępowaniu sądowym, co zdarza się po przeniesieniu odpowiedzialności na osobę trzecią - członka zarządu spółki (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2015 r., III UK 229/14). Rzecz jednak w tym, że nawet posiadanie majątku nie jest równoznaczne z wypłacalnością, gdyż wedle prawa upadłościowego dłużnik zobowiązany jest ogłosić upadłość, gdy dysponuje sporym majątkiem lecz nie ma środków pieniężnych i nie płaci należności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2012 r., II UK 218/11). Co do egzekucji przed wydaniem decyzji na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej, to nie można wymagać od wierzyciela iżby egzekucja była nieracjonalna. Nie prowadzi się egzekucji dla samej egzekucji, zwłaszcza gdy koszty będą większe niż spodziewany efekt. Brak ponowienia egzekucji lub dalszego jej prowadzenia przed wydaniem decyzji nie wyklucza przyjęcia bezskuteczności egzekucji jako przesłanki odpowiedzialności skarżącego za składki. Z art. 116 Ordynacji podatkowej nie wynika jeden wiążący model prowadzenia egzekucji. Jeżeli samo postępowanie egzekucyjne nie było krótkie, zwłaszcza gdy rozpoczęło się już w okresie pełnienia funkcji w zarządzie, to decyduje majątek realnie wskazany i przedstawiony przez zarządzającego spółką członka zarządu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 2016 r.). Dla celu

samego postępowania jak i z drugiej strony dla ochrony dłużnika równie ważne znaczenie ma ta część tej samej regulacji, która stanowi, że członek zarządu odpowiada gdy, nie wskazuje mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części (art. 116 § 1 pkt 2 Op).

Po wtóre bezskuteczność egzekucji z art. 116 § 1 Op to przede wszystkim ustalenia co do realnego majątku, który ma zaspokoić wierzytelności. Ustalenia te w sprawie są negatywne i jako stan faktyczny na którym oparto zaskarżony wyrok wiązałyby w ocenie zarzutu naruszenia prawa materialnego, czyli art. 116 § 1 Op (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Granicę ustaleń stanu faktycznego stanowi dwuinstancyjne postępowanie przed sądem powszechnym. Sąd Apelacyjny wyraźnie wszak podał, iż *„Nie można uznać, że należności z kontraktów od czeskich firm stanowiły majątek, z którego organ rentowy mógłby skutecznie przeprowadzić egzekucję tym bardziej, że sama spółka miała problem z wyegzekwowaniem tych należności ...”*.

Z tych motywów, wobec braku zasadnej podstawy przedsądu, orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Żądane przez pozwanego koszty zastępstwa prawnego wynikają z § 6 pkt 6 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, przy uwzględnieniu wartości przedmiotu zaskarżenia (151.668 zł) i odpowiedniego stosowania tej regulacji do odpowiedzi na skargę kasacyjną (§ 5 rozporządzenia). W zakresie wysokości kosztów należało jednak zastosować art. 102 k.p.c. i zasądzić od skarżących na rzecz pozwanego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym po 500 zł od każdego. Przemawiają za tym zasadniczo dwie okoliczności. Pierwsza to zakres opracowania przedstawiony w odpowiedzi na skargę, który nie jest znaczny. Druga to odmowa przyjęcia skargi do rozpoznania z przyczyn wyżej wskazanych.